

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 lutego 2016 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Patrycja Bogacińska-Piątek
Protokolant:	Iwona Sławińska

po rozpoznaniu w dniu 16 lutego 2016 r. w Gliwicach

sprawy Przedsiębiorstwa (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w R.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C.

przy udziale zainteresowanych J. P., T. P., M. S. (1), M. S. (2), W. Ś.

o podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne

na skutek odwołania Przedsiębiorstwa (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w R.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C.

z dnia 17 maja 2013r. **nr** (...)

z dnia 17 maja 2015 r. **nr** (...)

z dnia 17 maja 2015 r. **nr** (...)

z dnia 17 maja 2015 r. **nr** (...)

z dnia 17 maja 2015 r. **nr** (...)

1. oddała odwołania;

2. zasądza od Przedsiębiorstwa (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w R. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C. kwotę 900 zł (dziewięćset złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

(-) SSO Patrycja Bogacińska-Piątek

Sygn akt VIII U 1095/15

UZASADNIENIE

Decyzjami z dnia 17 maja 2013 roku nr (...), (...), (...), (...), (...). Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C. stwierdził, że podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe, wypadkowe i zdrowotne

zainteresowanych J. P., T. P., M. S. (1), M. S. (2), W. Ś. – pracowników odwołującego płatnika Przedsiębiorstwa (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w R. stanowią kwoty wymienione w decyzjach za poszczególne okresy.

W uzasadnieniu organ rentowy podniósł, że po przeprowadzeniu kontroli ustalono, iż w wymienionych okresach odwołująca (...) sp. z o.o. przyznała zainteresowanym świadczenia z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych w postaci paczek świątecznych i od uzyskanego z tego tytułu przychodu nie naliczyła i nie zadeklarowała składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne. W trakcie kontroli odwołująca nie wykazała, że przyznanie świadczenia socjalnego było uzależnione od sytuacji życiowej, rodzinnej, materialnej i nie posiada oświadczeń pracowników o wysokości dochodu. Ustawa o (...) ustanawia kryterium socjalne udzielania pomocy przez ten fundusz, uzależniając ją od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej pracownika. Świadczenia wypłacone przez odwołującą z pominięciem tego kryterium, w sensie prawnym, nie mogą być ocenione jako świadczenia socjalne, i jako takie wchodzi do podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne.

W odwołaniach od powyższych decyzji, (...) sp. z o.o. wniosła o ich zmianę i orzeczenie, że sporne świadczenia przyznane pracownikom nie stanowiły przychodu w rozumieniu art. 18 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych, zarzucając naruszenie przepisów:

- art. 10 § 1 k.p.a., poprzez nie zawiadomienie o zamknięciu postępowania i zamiarze wydania decyzji, a co za tym idzie uniemożliwienie zapoznania się z zebrany na tym etapie materiałem dowodowym;
- art. 107 § 1 i 3 k.p.a. poprzez nieprawidłowe uzasadnienie faktyczne skarżonych decyzji polegające na niewskazaniu dowodów na których oparto rozstrzygnięcie;
- art. 7, 77 i 80 k.p.a. poprzez nierzetelną i błędną ocenę zabranego w sprawie materiału dowodowego;
- art. 92a u.s.u.s. poprzez pominięcie i nie zastosowanie w sprawie przepisów ustawy o działalności gospodarczej;
- art. 77 ust. 6 w zw. z art. 79 ust.4 u.s.d.g. poprzez wykorzystanie w toku kontroli dowodów pozyskanych z naruszeniem przepisów o wykonywaniu kontroli przedsiębiorcy /nie zachowanie terminu do wszczęcia kontroli/;
- art. 8 ust. 1 z.f.s.s. poprzez błędną interpretację i uznanie kryterium stanu majątkowego za dominujące przy przyznawaniu świadczeń.

Odwołująca nie zgadza się z ustaleniem organu rentowego, że ustne oświadczenia pracowników dotyczące ich sytuacji życiowej nie są wystarczające do oceny ich uprawnień do pomocy socjalnej. Jako pracodawca w ramach akt osobowych pracowników, zgłoszeń do ubezpieczeń społecznych, obsługi zapytań urzędowych (sądowych, komorniczych, kuratorskich, pomocy społecznej) posiada znaczną wiedzę na temat sytuacji życiowej i rodzinnej pracowników. Nadto spółka ma charakter pracowniczy (udziałowcami są wyłącznie jej obecny lub byli pracownicy), co powoduje, że zakres wiedzy zarządu na temat poszczególnych pracowników wykracza poza relacje służbowe. W ocenie odwołującej, przyjmowanie przez organ rentowy jako wiodącego kryterium majątkowego, nie może być jedynym wyznacznikiem przyznania i zróżnicowania świadczeń. Przykładowo przyznawanie paczek świątecznych uzależnione jest od sytuacji rodzinnej (liczby dzieci) i kryterium materialne i życiowe nie odgrywa żadnej roli. Mimo, że zgodnie z obowiązującym u odwołującego Regulaminem, głównym kryterium przyznawania świadczeń jest sytuacja materialna pracowników, to nie znajduje ono każdorazowo zastosowania. Pierwszeństwo ma bowiem reguła ogólna, zgodnie z którą o przyznaniu świadczeń decyduje sytuacja życiowa, rodzinna i materialna. Kryteria i konkretne zdarzenia leżące u podstawy jego przyznania zostały skonsultowane z przedstawicielem załogi i przez niego zaakceptowane, przy czym organ rentowy tej okoliczności nie wyjaśnił.

W odpowiedzi na odwołania, organ rentowy wniosł o ich oddalenie i zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. W uzasadnieniu wskazał, że zgodnie z art. 10 § 1 k.p.a. zawiadomił odwołującą o wszczęciu postępowania i możliwości zapoznania się, wypowiedzenia się oraz złożenia nowych dokumentów. Kontrola została przeprowadzona zgodnie z przepisami, bowiem prezes odwołującej spółki sam wniosł o jej wszczęcie przed upływem

7 dni od daty doręczenia zawiadomienia o zamiarze jej wszczęcia. Odnośnie zarzutów merytorycznych organ rentowy podtrzymał stanowisko zawarte w zaskarżonych decyzjach.

Zainteresowani nie zajęli stanowiska w sprawie.

Wyrokiem z dnia 22 listopada 2013 roku Sąd Okręgowy w Gliwicach, VIII U 1885/13 oddalił odwołania i obciążył odwołującą kosztami zastępstwa procesowego strony przeciwnej. Na skutek apelacji odwołującej Sąd Apelacyjny w Katowicach wyrokiem z dnia 19 maja 2015 roku, III AUa 787/14 uchylił zaskarżony wyrok i sprawę przekazał do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Gliwicach i pozostawił temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny zaaprobował w pełni wszystkie rozważania teoretyczne Sądu I instancji co do warunków, w jakich wartość konkretnego świadczenia rzeczowego, zrealizowanego ze środków ZFŚS, może zostać wyłączona z podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne, uznał jednak, że materiał dowodowy, jaki zgromadził Sąd I instancji w niniejszym postępowaniu, nie daje podstaw do poczynienia w tym zakresie stanowczych ustaleń. Sąd I instancji poczynił wszystkie ustalenia faktyczne wyłącznie o dokumentację akt kontroli przeprowadzonej przez organ rentowy. Jednak nie przeanalizował szczegółowo treści tych dokumentów i nie zauważył, że akta te zawierają kserokopie niepełnych dokumentów a tym samym, nie zawierają kompletnego materiału dowodowego.

W szczególności z akt tych wynika, że Regulamin Gospodarowania Środkami ZFŚS, obowiązujący u apelującej, określa zasady przyznawania różnych usług i świadczeń socjalnych, nie tylko talonów czy paczek świątecznych, i wszystkich tych usług i świadczeń dotyczy kryterium „sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej”, określone w dziale IV.A w punkcie 1 regulaminu. Stanowi ono zresztą powtórzenie sformułowania z ustawy o ZFŚS.

Z omawianego regulaminu wynika także, że dochód na osobę w rodzinie pracownika stanowi podstawę do przyznania ulgowych usług i świadczeń (por. IV.A. pkt 3), natomiast w przypadku świadczeń i dopłat, przyznawanych ze środków Funduszu, kryterium ma być „sytuacja materialna osoby i jej rodziny” (por. IV.A. pkt 4). Wydaje się zatem, że są to dwa odmienne kryteria. Jak należy rozumieć „sytuację materialną” - regulamin nie precyzuje.

Regulamin nie zawiera żadnego bliższego doprecyzowania zasad przyznawania paczek świątecznych oraz ustalania ich wartości, jak to ma miejsce np. w przypadku dopłat do świadczeń socjalnych - kolonii, czasów, obozów etc. (por. załącznik nr 1 do regulaminu). Zapytana przez kontrolujący organ rentowy o konkretne warunki i kryteria, jakie miały wpływ na przyznanie spornych paczek, Spółka wyliczyła ogólnie kryteria, przytoczone przez Sąd I instancji w uzasadnieniu wyroku oraz dołączyła oświadczenie prezes Z. M., że znane jej są sytuacje rodzinne i życiowe poszczególnych pracowników i że stanowiły one kryterium ustalenia wartości paczek, które co do zasady przyznawane były wszystkim pracownikom. Z regulaminu wynika także, że przyznawanie świadczeń z Funduszu należy do decyzji pracodawcy, uzgodnionej z reprezentantem pracowników (por. V. pkt. 2 regulaminu).

Czy i w jaki sposób wskazane wyżej kryteria miały rzeczywiście wpływ na wartość paczek przyznanych poszczególnym pracownikom, nie wiadomo, ponieważ akta kontroli nie zawierają w tym zakresie żadnego materiału dowodowego, na którym można by się oprzeć przy dokonywaniu ustaleń faktycznych.

W aktach kontroli ZUS-u znalazł się Regulamin Gospodarowania Środkami z ZFŚS obowiązujący od 15 lipca 2009 r., który nie mógł mieć żadnego odniesienia do spornego przychodu pracowników odwołującej Spółki z okresu Świąt Wielkanocnych w 2009 r.

Aby udzielić odpowiedzi na pytanie, czy istotnie sporne paczki, zwłaszcza w kontekście ich wartości, były przez apelującą przyznawane z zachowaniem zasad obowiązującego u niej Regulaminu Gospodarowania Środkami ZFŚS, a zatem czy istotnie stanowią one świadczenia finansowane ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych w rozumieniu przepisu § 2 pkt 19 w/w rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 roku w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek

na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, należy przeprowadzić w tej sprawie postępowanie dowodowe, w szczególności poprzez dopuszczenie dowodu z przesłuchania osób, decydujących o sposobie ustalania wartości paczek, czy też innych dowodów, wskazujących na konkretne kryteria dokonywania przydziału, źródła informacji o sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej poszczególnych pracowników, na których istnienie powoływała się apelująca.

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy przez Sąd Okręgowy odwołująca i organ rentowy podtrzymali swoje stanowiska, zainteresowany J. P. pozostawił rozstrzygnięcie do uznania Sądu, pozostali zainteresowani w dalszym ciągu nie zajęli stanowisk w sprawie.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 3 stycznia 2013 roku organ rentowy doręczył odwołującej zawiadomienie o zamiarze wszczęcia kontroli, której zakres został opisany w doręczonym piśmie. W tym samym dniu, odwołująca powołując się na art. 79 ust. 5 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej wniosła o wszczęcie kontroli w terminie przed upływem 7 dni od dnia doręczenia zawiadomienia.

Kontrola została przeprowadzona w okresie od 3 stycznia 2013 roku do 5 lutego 2013 roku i dotyczyła okresu od stycznia 2009 roku do grudnia 2011 roku.

Na dzień 30 listopada 2012 roku liczba zatrudnionych wynosiła 84 osoby, średnioroczna liczba ubezpieczonych w 2011 roku – 95 osób.

W marcu 2009 roku obowiązywał u odwołującej Regulamin Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych – obowiązujący od 1 lipca 1996 roku (karta 144-148 a.s.). Odwołująca wskazała, że podstawą przyznania świadczeń na podstawie tego regulaminu był pkt II.1.b (karta 168 a.s.). Zgodnie z jego treścią środki funduszu przeznaczone są na finansowanie (dofinansowanie) pomocy rzeczowej przyznawanej osobom znajdującym się w szczególnie trudnej sytuacji życiowej lub zapomóg pieniężnych udzielanych w wypadkach losowych. Zgodnie z pkt III.1 przyznawanie i wysokość dofinansowania z funduszu do usług i świadczeń socjalnych dla osób uprawnionych uzależnia się od ich sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej. Zgodnie z pkt III.2 podstawę do obliczenia ulgowych usług i świadczeń stanowi dochód przypadający na osobę w rodzinie wykazany w oświadczeniu pracownika. Zgodnie z pkt III. 8 tiret 4 zakład pracy ustala tryb przyjmowania wniosków o przyznanie świadczeń i usług.

Od 15 lipca 2009 roku obowiązuje u odwołującej Regulamin Gospodarowania Środkami Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych w Przedsiębiorstwie (...) Sp. z o.o. w R. (karta 36-16 akt kontroli). Jest on przeznaczony na finansowanie działalności socjalnej organizowanej na rzecz osób uprawnionych do korzystania z funduszu, w tym pomoc rzeczową lub finansowanie pomocy materialnej (np. zakup konkretnych towarów lub talonów towarowych) – pkt II.a.

W szczegółowych zasadach przyznawania usług i świadczeń socjalnych - pkt IV. A wskazano, że :

1. przyznanie i wysokość pomocy (dofinansowanie) ze środków funduszu uzależniona jest od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej,
2. świadczenia są udzielane na wniosek osób uprawnionych, mają charakter uznaniowy i mogą być realizowane tylko do wysokości zgromadzonych środków,
3. podstawą do przyznania ulgowych usług lub świadczeń stanowi dochód przypadający na osobę w rodzinie, wskazany w oświadczeniu pracownika,
4. głównym kryterium przyznawania świadczeń czy dopłat ze środków funduszu jest sytuacja materialna osoby i jej rodziny, składającej wniosek wg wzoru stanowiącego załącznik nr 2 do regulaminu i zawierający oświadczenie o jego sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej,

6. pierwszeństwo w uzyskiwaniu ulgowych usług i świadczeń mają osoby uprawnione, znajdujące się w najtrudniejszej sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej ocenianej łącznie.

Regulamin określa szczegółowo, że dochodem przyjmowanym do ustalenia sytuacji materialnej osoby uprawnionej ubiegającej się o świadczenie finansowane z funduszu, są wszelkie dochody osób wspólnie zamieszkujących i gospodarujących, podlegające opodatkowaniu podatkiem dochodowym od osób fizycznych z 3 ostatnich miesięcy poprzedzających złożenie wniosku pochodzące z takich źródeł jak: wynagrodzenie z umowy o pracę, z umowy zlecenia, umowy o dzieło, umowy agencyjnej, renty, emerytury, alimenty, dochody z działalności gospodarczej, najmu nieruchomości, pozostałe źródła dochodu pomniejszone o kwoty składek na ubezpieczenia społeczne oraz koszty uzyskania przychodów stosownie do przepisów podatkowych – pkt IV.A.7.

Załącznik nr 2 do regulaminu zawiera wniosek o przyznanie świadczenia socjalnego, w którym pracownik winien wymienić rubryki zawierające dane o jego stanie rodzinnym, informację o sumie dochodów z ostatnich trzech miesięcy członków rodziny wspólnie zamieszkujących i prowadzących wspólne gospodarstwo domowe oraz dochód przypadający na jedną osobę w miesiącu.

W postanowieniach końcowych Regulaminu wskazano, że przyznawanie osobom uprawnionym świadczeń z funduszu należy do decyzji pracodawcy uzgodnionej z reprezentantem pracowników.

W latach 2009-2011 odwołująca ze środków funduszy świadczeń socjalnych przekazała swoim pracownikom paczki świąteczne, w marcu danego roku - z okazji Wielkanocy, w listopadzie danego roku - z okazji Bożego Narodzenia. Wartość paczek w marcu 2009 roku wahała się od 200 zł do 300 zł, w listopadzie 2009 roku od 100 do 400 zł, w marcu 2010 roku od 100 do 500 zł, w listopadzie 2010 roku od 200 do 400 zł, w marcu 2011 roku od 200 do 400 zł, w listopadzie 2011 roku od 200 do 700 zł. Zainteresowani otrzymali paczki o wartości:

1. J. P.:

- a) marzec 2009 roku – 200 zł,
- b) listopad 2009 roku – 300 zł,
- c) marzec 2010 roku – 200 zł,
- d) listopad 2010 roku – 200 zł,
- e) marzec 2011 roku – 200 zł,
- f) listopad 2011 roku – 500 zł;

2. T. P.:

- a) marzec 2009 roku – 200 zł,
- b) listopad 2009 roku – 300 zł,
- c) marzec 2010 roku – 200 zł,
- d) listopad 2010 roku – 200 zł,
- e) marzec 2011 roku – 200 zł,
- f) listopad 2011 roku – 500 zł;

3. M. S. (1):

- a) marzec 2009 roku – 250 zł,
- b) listopad 2009 roku – 300 zł,
- c) marzec 2010 roku – 200 zł,
- d) listopad 2010 roku – 200 zł,
- e) marzec 2011 roku – 200 zł,
- f) listopad 2011 roku – 500 zł;

4. M. S. (2):

- a) marzec 2009 roku – 200 zł,
- b) listopad 2009 roku – 400 zł,
- c) marzec 2010 roku – 200 zł,
- d) listopad 2010 roku – 200 zł,
- e) marzec 2011 roku – 200 zł,
- f) listopad 2011 roku – 600 zł;

5. W. Ś.:

- a) marzec 2009 roku – 200 zł,
- b) listopad 2009 roku – 300 zł,
- c) marzec 2010 roku – 200 zł,
- d) listopad 2010 roku – 200 zł,
- e) marzec 2011 roku – 200 zł,
- f) listopad 2011 roku – 400 zł.

W dniu 9 stycznia 2013 roku odwołująca złożyła oświadczenie, że tryb przyznawania paczek świątecznych pracownikom oparty jest o powyższy Regulamin. Dalej wskazała : „Wiedząc o tym, że wszyscy pracownicy spółki obchodzą Ś. Wielkanocne i Bożego Narodzenia zasadnym jest przydzielenie wszystkim pracownikom paczek świątecznych. Wartość paczek przyznanych pracownikom uzależniona była wyłącznie od ich sytuacji życiowej i rodzinnej, nie brano pod uwagę sytuacji dochodowej pracowników. Na tę okoliczność nie posiada oświadczeń o dochodach pracowników.” Oświadczyła, że znana jest jej sytuacja rodzinna i życiowa poszczególnych pracowników oraz, że kryteria te zostały zaakceptowane przez przedstawiciela załogi.

W protokole kontroli organ rentowy, powołując się na opisane w nim dokumenty i dowody, uznał, że odwołująca sfinansowała przychód pracowników (paczki świąteczne) z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych nie uzależniając wysokości i przyznania wymienionych kwot od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej, czyli nie spełniła podstawowej zasady dysponowania środkami Funduszu. W związku z tym do przychodów nie ma zastosowania § 2 ust.1. pkt 19 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 roku, który stanowi, że podstawy wymiaru składek nie stanowią świadczenia finansowane ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych.

W toku postępowania przed organem rentowym została przesłuchana prezes zarządu odwołującej, która podała, że przyznając paczki świąteczne oparła się na sytuacji życiowej i rodzinnej pracowników, a nie uwzględniała materialnej (protokół przesłuchania karta 166-167 a.s.).

Sporne paczki świąteczne były bonami o określonej wartości, które można było zrealizować w hipermarketach A.. Były one przyznawane wszystkim pracownikom. Pracownicy nie składali wniosków o ich przyznanie. W ocenie prezesa zarządu odwołującej składanie wniosków o paczki świąteczne byłoby dla pracowników uwłaczające. Ponieważ wszyscy obchodzili święta Wielkanocne i Bożego Narodzenia odwołująca uznała, że każdy pracownik powinien otrzymać paczki. Decyzję w sprawie wartości paczki świątecznej podejmował zarząd – w 2009 i 2010 roku w osobie U. S. i Z. M., a w 2011 roku w osobie Z. M.. Według U. S. sytuacja życiowa to dochód pracownika w firmie, ilość dzieci zajęcia komornicze, pozostawanie małżonka w zatrudnieniu. Sytuacja rodzinna to podobne kryteria, zaś sytuacji materialnej świadek nie potrafiła określić. Według Z. M. sytuacja życiowa to sytuacja, w której znajduje się dana osoba w danej chwili – czy pracownik jest osobą samotną czy pozostaje w związku małżeńskim, czy opiekuje się rodzicami, czy był rozwód lub inne nieszczęście. Sytuacja rodzinna to stan rodzinny w danej chwili – czy pracownik ma żonę lub partnerkę, czy mają dzieci własne lub przysposobione, dzieci partnerki. Sytuacja materialna to coś innego niż dochód. Uwzględniany był majątek, zajęcia komornicze. Sytuacja rodzinna, życiowa i materialna każdego pracownika była znana prezesowi zarządu z uwagi na okoliczność, że prezes miała bliski kontakt z załogą, zawsze rozmawiała z pracownikami, jeździła na budowy i zawsze przy tej okazji pytała każdego pracownika o to co się u niego dzieje, o dzieci. Ponadto dysponowała danymi z akt osobowych, dokumentami dotyczącymi wysokości wynagrodzenia, wnioskami o objęcie członków rodziny ubezpieczeniem zdrowotnym, oświadczeniami złożonymi w związku z wnioskami pracowników o „wczasy pod gruszą”. Z. M. zeznała, że J. P. jest zatrudniony jako operator sprzętu ciężkiego, ma dwoje dzieci, które w spornym okresie były niepełnoletnie, jego żona pracuje na stanowisku nierobotniczym, ich sytuacja materialna jest dobra. T. P. pracuje jako operator sprzętu do robót ziemnych. Jest drugi raz żonaty. Z pierwszego małżeństwa ma dziecko i płaci alimenty. Z drugiego ma dwoje dzieci, jedno urodziło się w (...) roku i jest chore – ma wadę skóry, dlatego paczka w 2011 roku była o większej wartości. Sytuacja materialna jest bardzo dobra. M. S. (1) jest zatrudniony jako kanalizator, żona pracuje, ma dwoje dzieci, w rodzinie nie było tragicznych zdarzeń, pomagają dziadkowie, drugie dziecko – syn urodził się w (...) lub 2011 roku. M. S. (2) jest brukarzem, ma dwoje dzieci. Partnerka wyjechała z jednym dzieckiem, drugim opiekuje się zainteresowany. W. Ś. jest brukarzem, ma dwóch dorosłych synów, żona pracowała, a obecnie jest na emeryturze. W spornym okresie nie mieli problemów, obecnie mają problemy zdrowotne.

Dane, które wskazała Z. M. zgadzają się z danymi z akt osobowych zainteresowanych z wyjątkiem:

- daty urodzenia ostatniego dziecka T. P. - co miało miejsce w 2012 roku,
- daty urodzenia drugiego dziecka M. S. (1) - co miało miejsce w 2008 roku.

Oświadczenie o dochodach na formularzu z załącznika nr 2 do ZFŚS złożyli:

- M. S. (1) – 22 marca 2010 roku, 9 maja 2011 roku;
- T. P. – 15 grudnia 2009 roku, 16 listopada 2010 roku;
- J. P. – 1 września 2010 roku, 11 grudnia 2009 roku;
- W. Ś. – brak daty dotyczy - dofinansowania do wypoczynku w grudniu 2010 roku;
- M. S. (2) - brak daty - dotyczy dofinansowania do wypoczynku w styczniu 2010 roku i w styczniu 2011 roku.

Nadto płatnik składek dysponował drukami zwolnień lekarskich, zajęciem komorniczym, deklaracjami przystąpienia do grupowego ubezpieczenia, kartami wynagrodzeń.

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie przeprowadzonych dowodów: akt organu rentowego, akt kontroli, zeznań świadków K. Ł. (karta 155-156 a.s.), U. S. (karta 156 – 157 a.s.), przesłuchania odwołującej (karta 158-159 a.s.), przesłuchania zainteresowanego J. P. (karta 159 a.s.), protokołu przesłuchania Z. M. przed ZUS (karta 166-167 a.s.), dokumentów branych pod uwagę przez odwołującą przy ustalaniu wartości paczek świątecznych (karta 169-226 a.s.), akt osobowych zainteresowanych.

Sąd ocenił powyższy materiał dowodowy jako kompletny i wiarygodny, a poprzez to mogący stanowić podstawę ustaleń faktycznych w sprawie.

Sąd oddalił wniosek o dopuszczenie dowodu z zeznań E. B. albowiem treść zeznań Z. M. złożonych przed ZUS wynika z protokołu przesłuchania.

Sąd zważył, co następuje: odwołania nie były zasadne.

Zarzuty odwołującej dotyczące naruszenia przez organ rentowy przepisów kodeksu postępowania administracyjnego nie zasługują na uwzględnienie. Zgodnie z art. 10 § 1 k.p.a. organy administracji publicznej obowiązane są zapewnić stronom czynny udział w każdym stadium postępowania, a przed wydaniem decyzji umożliwić im wypowiedzenie się co do zebranych dowodów i materiałów oraz zgłoszonych żądań.

„Jeżeli organ pouczył stronę o przysługujących jej uprawnieniach procesowych i umożliwił ich realizację w każdym stadium postępowania, to wówczas na stronie będzie spoczywał ciężar wykazania związku przyczynowego pomiędzy brakiem zawiadomienia jej o prawie do złożenia oświadczenia końcowego a wynikiem sprawy.

W sytuacji postawienia organom administracji publicznej zarzutu dotyczącego braku zawiadomienia strony przed wydaniem decyzji o zebraniu materiału dowodowego i możliwości składania wniosków dowodowych, koniecznym jest ustalenie, jakiej konkretnie czynności procesowej nie mogła strona dokonać, jakiego dowodu w sprawie nie mogła przedstawić i jaki wpływ na wynik sprawy mogło mieć tak stwierdzone uchybienie” – por. wyrok WSA w Krakowie z 26.02. (...), (...) SA/Kr (...), lex nr 1343004.

W rozpoznawanej sprawie niespornym jest, że organ rentowy zawiadomił odwołującą o wszczęciu postępowania i przysługujących jej uprawnieniach.

Odwołująca podnosząc zarzut braku powiadomienia o zamiarze zamknięcia postępowania i wydania decyzji końcowej, w żaden sposób nie wskazała, że okoliczność ta uniemożliwiła działanie, które mogłoby mieć wpływ na treść wydanych decyzji. Zaskarżone decyzje zawierają opis ustaleń kontroli, w oparciu o które wydane zostało rozstrzygnięcie. Nie można zapominać, że odwołująca uczestniczyła w postępowaniu kontrolnym, знаła treść protokołu i nie wniosła do niego żadnych zastrzeżeń, a zatem nie sposób zgodzić się z zarzutem, że nieprawidłowe uzasadnienie uniemożliwia kontrolę orzeczenia. Pozostałe zarzuty proceduralne są bezprzedmiotowe, jako że materiał dowodowy podlega ocenie Sądu w ramach odwołania od decyzji.

Bezpodstawne są zarzuty odwołującej dotyczące naruszenia przepisów o zasadach przeprowadzania kontroli u przedsiębiorcy tj. art. 92a ustawy s.u.s. i art. 79 ust.4 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej. Jak wynika z akt kontroli, odwołująca powołując się na art. 79 ust. 5 ustawy wniosła o wszczęcie kontroli przed upływem 7 dni od dnia doręczenia zawiadomienia. Kontrola została więc przeprowadzona w przewidzianym terminie, a zatem pozostałe zarzuty dotyczące wykorzystania dowodów zakazanych tj. naruszenia art. 77 ust. 6 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej nie mają żadnego faktycznego uzasadnienia.

Po myśli art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jedn. Dz. U. z 2009 r. Nr 205, poz. 1585 ze zm.) podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe pracowników stanowi przychód, a szczegółowy katalog świadczeń wyłączonych z podstawy wymiaru składek zawiera § 2 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 roku w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (Dz.U. Nr 161, poz. 1106 z późn. zm.).

Zgodnie z § 2 ust. 1 pkt 19 tego rozporządzenia z podstawy wymiaru składek wyłączone są świadczenia finansowane ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych.

Sporną kwestią w sprawie, jest czy paczki świąteczne wydane zainteresowanym o wartościach i w okresach wskazanych w zaskarżonych decyzjach stanowią świadczenia, o których mowa w przytoczonym przepisie i co za tym idzie podlegają wyłączeniu z podstawy wymiaru składek.

Artykuł 8 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 4 marca 1994 roku o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (Dz. U. z 1996 r. Nr 70, poz. 335 ze zm.) stanowi: 1. przyznawanie ulgowych usług i świadczeń oraz wysokość dopłat z Funduszu uzależnia się od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z Funduszu.

2. zasady i warunki korzystania z usług i świadczeń finansowanych z Funduszu, z uwzględnieniem ust. 1, oraz zasady przeznaczania środków Funduszu na poszczególne cele i rodzaje działalności socjalnej określa pracodawca w regulaminie.

W tym miejscu należy wskazać, że wydany na podstawie przytoczonego wyżej przepisu regulamin jest obowiązkowy i stanowi źródło prawa pracy na podstawie art. 9 k.p. Jego postanowienia są wiążące zarówno w zakresie kryteriów podziału środków funduszu świadczeń socjalnych, jak i ustanowionego w nim trybu ich przyznawania pracownikom, uwzględniającego indywidualną ocenę każdego przypadku według przyjętych kryteriów.

Innymi słowy, ocena zgodności wydatkowanych środków z regulaminem obejmuje również sprawdzenie czy przyznanie świadczeń odbyło się w ramach obowiązującej procedury. Przyznanie świadczenia poza wymaganym trybem, oznacza naruszenie przez pracodawcę regulaminu wykorzystania zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, a tym samym naruszenie art. 8 ust. 2 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych.

W marcu 2009 roku obowiązywał u odwołującej Regulamin Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych – obowiązujący od 1 lipca 1996 roku (karta 144-148 a.s.). Zgodnie z jego pkt II.1.b środki funduszu przeznaczone są na finansowanie (dofinansowanie) pomocy rzeczowej przyznawanej osobom znajdującym się w szczególnie trudnej sytuacji życiowej lub zapomóg pieniężnych udzielanych w wypadkach losowych. Zgodnie z pkt III.1 przyznawanie i wysokość dofinansowania z funduszu do usług i świadczeń socjalnych dla osób uprawnionych uzależnia się od ich sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej. Zgodnie z pkt III.2 podstawę do obliczenia ulgowych usług i świadczeń stanowi dochód przypadający na osobę w rodzinie wykazany w oświadczeniu pracownika. Zgodnie z pkt III. 8 tiret 4 zakład pracy ustala tryb przyjmowania wniosków o przyznanie świadczeń i usług.

Zgodnie z obowiązującym u odwołującej Regulaminem Gospodarowania Środkami Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych, który obowiązuje od 15 lipca 2009 roku jest on przeznaczony na finansowanie działalności socjalnej organizowanej na rzecz osób uprawnionych do korzystania z funduszu, w tym pomoc rzeczową lub finansowanie pomocy materialnej (np. zakup konkretnych towarów lub talonów towarowych). Ustalono w nim - pkt IV. A, że:

1. przyznanie i wysokość pomocy (dofinansowanie) ze środków funduszu uzależniona jest od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej,
2. świadczenia są udzielane na wniosek osób uprawnionych, mają charakter uznaniowy i mogą być realizowane tylko do wysokości zgromadzonych środków,
3. podstawą do przyznania ulgowych usług lub świadczeń stanowi dochód przypadający na osobę w rodzinie, wskazany w oświadczeniu pracownika,
4. głównym kryterium przyznawania świadczeń czy dopłat ze środków funduszu jest sytuacja materialna osoby i jej rodziny, składającej wniosek wg wzoru stanowiącego załącznik nr 2 do regulaminu i zawierający oświadczenie o jego sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej,

5. pierwszeństwo w uzyskiwaniu ulgowych usług i świadczeń mają osoby uprawnione, znajdujące się w najtrudniejszej sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej ocenianej łącznie.

Regulamin określa szczegółowo, że dochodem przyjmowanym do ustalenia sytuacji materialnej osoby uprawnionej ubiegającej się o świadczenie finansowane z funduszu, są wszelkie dochody osób wspólnie zamieszkujących i gospodarujących, podlegające opodatkowaniu podatkiem dochodowym od osób fizycznych z 3 ostatnich miesięcy poprzedzających złożenie wniosku pochodzące z takich źródeł jak: wynagrodzenie z umowy o pracę, z umowy zlecenia, umowy o dzieło, umowy agencyjnej, renty, emerytury, alimenty, dochody z działalności gospodarczej, najmu nieruchomości, pozostałe źródła dochodu pomniejszone o kwoty składek na ubezpieczenia społeczne oraz koszty uzyskania przychodów stosownie do przepisów podatkowych – pkt IV.A.7.

Załącznik nr 2 do regulaminu zawiera wniosek o przyznanie świadczenia socjalnego, w którym pracownik winien wymienić rubryki zawierające dane o jego stanie rodzinnym, informację o sumie dochodów z ostatnich trzech miesięcy członków rodziny wspólnie zamieszkujących i prowadzących wspólne gospodarstwo domowe oraz dochód przypadający jedną osobę w miesiącu.

Z ustalonego stanu faktycznego wynika, że odwołująca, przyznając zainteresowanym paczki świąteczne określonej wartości, brała pod uwagę ich sytuację życiową i rodzinną. Prezes zarządu odwołującej była w bliskich relacjach z pracownikami, co potwierdzili świadkowie oraz zainteresowany J. P.. Ponadto życzliwie interesowała się sytuacją swoich pracowników, sama cieszyła się ich szacunkiem. Z. M. przesłuchana na rozprawie potrafiła niemal bezbłędnie wskazać stan cywilny zainteresowanych, liczbę i wiek dzieci, sytuację zdrowotną. Ponadto odwołująca podejmując decyzję o wartości paczki dla każdego zainteresowanego dysponowała jego aktami osobowymi, drukami L4, wnioskami o objęcie ubezpieczeniem zdrowotnym członków rodziny, deklaracjami przystąpienia do grupowego ubezpieczenia. Na wysokość paczki świątecznej wpływ miała ilość dzieci pracownika, ich wiek, pozostawanie pracownika w związku lub prowadzenie gospodarstwa samotnie, zatrudnienie partnera, stan zdrowia członków rodziny. W ocenie Sądu odwołująca nie była zobowiązana do odbierania sformalizowanych oświadczeń od pracowników w tym zakresie bowiem nie przewidywał tego żaden regulamin i mogła czerpać wiedzę z dokumentów pozostających w jej dyspozycji oraz z rozmów z pracownikami.

W odniesieniu do kryterium sytuacji materialnej wymogi stawiane przez regulamin obowiązujący od 15 lipca 2009 roku były bardziej sprecyzowane. Odwołująca dysponowała dokumentacją zarobkową, zajęciami komorniczymi i brała je pod uwagę, jednak w ocenie Sądu nie oznacza to, że w każdym przypadku brała pod uwagę sytuację majątkową pracownika w rozumieniu Regulaminu obowiązującego od 15 lipca 2009 roku. Sąd Apelacyjny uchylając wyrok Sądu Okręgowego w uzasadnieniu wskazał, że: „Z omawianego regulaminu wynika także, że dochód na osobę w rodzinie pracownika stanowi podstawę do przyznania ulgowych usług i świadczeń (por. IV.A. pkt 3), natomiast w przypadku świadczeń i dopłat, przyznawanych ze środków Funduszu, kryterium ma być „sytuacja materialna osoby i jej rodziny” (por. IV.A. pkt 4). Wydaje się zatem, że są to dwa odmienne kryteria. Jak należy rozumieć „sytuację materialną” - regulamin nie precyzuje.” Stanowisko to jest wiążące w niniejszej sprawie. Zatem zgodnie z Regulaminem kryterium do ustalenia wysokości paczki świątecznej jest „sytuacja materialna” i nie jest to pojęcie tożsame z „dochodem na osobę”. Zauważyć jednak należy, że w pkt IV.A.7. Regulaminu, który został przytoczony wyżej wskazano, że do ustalenia sytuacji materialnej osoby uprawnionej przyjmuje się dochód, który został w tym przepisie szczegółowo zdefiniowany. Zgodnie z nim ustalając dochód należy uwzględnić także dochód osób wspólnie zamieszkujących i gospodarujących z ostatnich 3 miesięcy poprzedzających złożenie wniosku. Czyli „sytuacja materialna” to nie tylko dochód w rozumieniu pkt IV.A.7 Regulaminu, jednakże ustalenie tego dochodu zgodnie z pkt IV.A.7. Regulaminu jest warunkiem koniecznym do ustalenia „sytuacji materialnej”. Bez ustalenia dochodu zgodnie z pkt IV.A.7. nie jest możliwe zastosowanie kryterium sytuacji materialnej zgodnie z Regulaminem. Odwołująca nie miała w każdym przypadku informacji o dochodzie osób zamieszkujących i gospodarujących z zainteresowanymi za ostatnie 3 miesiące. W części ustalającej wskazano, że oświadczenie o dochodach na formularzu z załącznika nr 2 do ZFŚS złożyli:

- M. S. (1) – 22 marca 2010 roku, 9 maja 2011 roku,
- T. P. – 15 grudnia 2009 roku, 16 listopada 2010 roku,
- J. P. – 1 września 2010 roku, 11 grudnia 2009 roku,
- W. Ś. – brak daty - dotyczy dofinansowania do wypoczynku w grudniu 2010 roku,
- M. S. (2) - brak daty - dotyczy dofinansowania do wypoczynku w styczniu 2010 roku i w styczniu 2011 roku.

Wynika z tego, że sytuacja materialna w rozumieniu Regulaminu obowiązującego od 15 lipca 2009 roku nie została wzięta pod uwagę:

- w przypadku M. S. (1) (świadczenia z : listopada 2009, marca 2010 – wartość paczek ustalono 8 marca 2010, listopada 2010, marca 2011, listopada 2011),
- w przypadku T. P. (świadczenia z: listopada 2009, marca 2010, marca 2011, listopada 2011),
- w przypadku J. P. (świadczenia z : listopada 2009, marca 2010, listopad 2010, marzec 2011, listopad 2011),
- w przypadku W. Ś. (świadczenia z : listopada 2009, marca 2010, listopad 2010, marzec 2011, listopad 2011),
- w przypadku M. S. (2) (świadczenia z : listopada 2009, marca 2010, listopad 2010, marzec 2011, listopad 2011).

Co do tych świadczeń nie uwzględniono sytuacji materialnej co jest niezgodne z Regulaminem obowiązującym od 15 lipca 2009 roku.

W istocie zatem, sporne świadczenia zostały wypłacone wprawdzie z funduszu świadczeń socjalnych, lecz nie na warunkach wynikających z tego Regulaminu.

Regulamin obowiązujący wcześniej nie zakreślał tak szczegółowo sposobu ustalania sytuacji materialnej pracowników, nie wskazywał w jakiej formie ma być złożone oświadczenie o dochodach ani jaki okres ma obejmować. Zatem Sąd przyjął, że kryterium sytuacji materialnej w przyznawaniu świadczeń w marcu 2009 roku zostało uwzględnione przez odwołującą.

Jednakże odwołania w całości nie zasługują na uwzględnienie albowiem sporne świadczenia zostały wydane z pominięciem trybu przewidzianego w Regulaminie obowiązującym od 1 lipca 1996 roku, a także w Regulaminie obowiązującym od 15 lipca 2009 roku. Pierwszy z nich wskazuje, że świadczenia są przyznawane na wniosek – pkt III.8.tiret 4, pkt IV.2. Regulamin ten nie określa w jakiej formie ma być wniosek złożony, ani jakie są jego warunki formalne. Zatem można przyjąć, że wniosek mógł być złożony w dowolnej formie, nawet ustnej. Jednak zainteresowani żadnych wniosków nie składali. Jak zeznała Z. M., pracownicy nie składali wniosków o paczki świąteczne i byłoby to dla nich uwłaczające. Z kolei Regulamin obowiązujący od 15 lipca 2009 roku przewiduje złożenie wniosku – pkt. IV.A.2.; wniosek ma być złożony wg wzoru stanowiącego załącznik nr 2 – pkt IV.A.4. Wnioski w przewidzianej formie, ani w innej nie zostały złożone przez zainteresowanych. Brak takich wniosków w aktach, a prezes zarządu odwołującej podała, że żadne wnioski nie były składane. „Postanowienia regulaminu wykorzystania zakładowego funduszu świadczeń socjalnych wydanego na podstawie art. 8 ust. 2 ustawy o ZFŚS są wiążące w zakresie określającym tryb przyznawania pracownikom świadczeń, w sposób uwzględniający indywidualną ocenę każdego przypadku w odniesieniu do ustanowionych kryteriów. Pominięcie tego trybu powoduje, że przyznane świadczenia nie mogą zostać uznane za finansowane ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych w rozumieniu § 2 ust. 1 pkt 19 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r.” – tak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 20 czerwca 2012 roku, I UK 140/12, OSNP 2013/13-14/160. W wyroku tym Sąd Najwyższy wskazał, że już naruszenie Regulaminu w zakresie pominięcia trybu w nim określonego powoduje, że skarga kasacyjna organu rentowego jest niezasadna.

Mając powyższe na uwadze, Sąd podziela stanowisko organu rentowego, że przyznane zainteresowanym paczki świąteczne, nie mogą być ocenione jako świadczenie socjalne, i jako takie wyłączone z podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne na podstawie § 2 ust. 1 pkt 19 ww rozporządzenia. W konsekwencji wartość paczek świątecznych otrzymanych przez zainteresowanych stanowi przychód zainteresowanych w rozumieniu art. 12 ust.1 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, będący podstawą wymiaru składek.

Zgodnie z art. 18 ust. 1, art. 20 ust. 1 ustawy o s.u.s. podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe pracowników stanowi przychód; podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie chorobowe i wypadkowe stanowi podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe.

Na mocy art. 81 ust. 1 i 6 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 roku o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (t.j. Dz. U. z 2008r. Nr 164, poz. 1027 z późn. zm.) do ustalenia podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie zdrowotne stosuje się przepisy określające podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe.

Przepisy § 2 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 roku zawierające katalog świadczeń wyłączonych z podstawy wymiaru składek mają charakter przepisów szczególnych, a zatem nie mogą być interpretowane w sposób rozszerzający.

O kosztach orzeczono po myśli art. 98 k.p.c. w związku z § 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1349 ze zm.) w punkcie drugim orzeczenia. Z uwagi na wartość przedmiotu sporu w przypadku każdego z odwołań koszty zastępstwa procesowego wyniosły 180 zł tj. łącznie 900 zł. Sąd miał na uwadze, że organ rentowy do zamknięcia rozprawy w postępowaniu apelacyjnym nie złożył wniosku o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego i z mocy art. 109 § 1 k.p.c. w zw. z art. 108 § 1 k.p.c. roszczenie o zwrot kosztów za postępowanie przed Sądem II instancji wygasło. Pomimo uchylenia wyroku Sądu Okręgowego i przekazania sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania brak podstaw do zasądzenia kosztów w podwójnej wysokości.

Mając powyższe na uwadze Sąd na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oddalił odwołania od zaskarżonych decyzji.

(-) SSO Patrycja Bogacińska-Piątek